Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз • КІИРАНДИ, 6 март, 1977 шу. • № 26 (5005). • Маг. 2 коп.

СОВЕТСКИ КХАЛНАХАГА

Хьамсара советски кхалнах! Вай Даьхен сий лела мехкарий!

Советски Союза Коммунистическа парте Центральин Комитето чІоагІа а лег тІара а даьхьала душ Шо Дуненан халкъашта юкъерча кхалнаьхьа лемна, 8-ча Мартана — шоай боьхонаш баьхьанца, демократеен социализмаьрг тІехьа, дуненан тІа чІоагІа мишар хилийтара тІехьа къоьсан доаттабеча дерригача мехкашкарча кхъьсегача кхалнахьа интернационалин солидарноста денца! Из цІей вайшга лезку КПСС XXV съезда исторически решеен кхочамцъьра. Сийлахь-боккха Октября 60 шу дизарг даьх ма-доагІІара пакъалахара дерригача халкъо политическин къьхьегамен хьинар айдаь къьхьегача хана.

Советски Іаьдала хьалхарча лемнка Б. И. Ленина аьлаьх: «...Душ халкъашта юкъерча болх беча кхалнаьхьа диймаьхь дерригача мехкашка Іалмаьте духха чакхъюьрг-бочча кхалнаьхьа собранешка цІенкха ка хинчча тайпара хьаьл лелаьн дегем, кхъьбкъьна сийлахь-доккхен, дерригача дуненан сийлахь-доккхен боккъонна кортамукъьлен гІулакх Советски Россера дІадоьрзьлаьн уьнитгІаьн. ХІанз вай дІа социализмах боккъонна долаш дар хинчачх, цох ма бела дуненан система хинчача хана. Вай социалистически мехка кхалсаг-а хьалхаша хьайийлаІ духовнин нравственин ницаш массе а оагІорьхьа дегІаьхьулара, къьхьегамен творчеста дерригача новкъошца доккхий толаман дахара, общественин пачхьалхьаран гІулакхаш къестадеча дакъьлаьцара шерра торонан. Кхалсага хьаьл, вай обществера цун хьанар хоза лоьрхІам дуненан дерригача континенташкарча къьхьегача кхалнаьхьа безам тІеиъьцъьн доза масал а хинна хІаоттаг.

Миллионаш болчх вай мехкарча кхалнаьхьа кхеанна хьайовзийт мехка турпала биографи. Даьхенца сий ду Октябрьскан революцин йоаькхачен гражданскин тІем тІеи дакъа лаьцьна большевикий-ленинний деларера мугІаршка лаьттача сийлахьча революционеркий. Даьхенца сий ду шоай ньаьнан, вежаршка, моарошца цкъьна хьалхарча политический шершца заводаш, ньаьхьан хьаьлен хиннарий, нерда городан хьаьлен хиннарий, колхозаш соьсхоьшин ІаьшагІийнйкарий а чІоагІІарий а, Сийлахь-боккхача Даймехка тІема бирсача шершца тамашийна денаьл чІоагІаьн, шайбаьлан турпалаш гойтарий, тІемо боьхІаьь хьалца боьхьан шахьастаоттабеш хиннарий, легІаьца социалистически общество хьаьлча доккха ньаьхь мехьаьхьарий. Дерригача лаьнгІо сий доддо ца, сийца а хийца кар!

Таьхан а коммунизм хьаьлъра серригача участваншца хьинар айдаь къьхьегаш ба кхалнах. Советски Іаьдала юбилейна нерда къьхьегаш теламан дахха, нердача творческа карагІадьлаьнарашца шахьабах вийчуш ба уьш. Цаьрна — промышленностера транспортера болхлоьнца, юрта боахкма къьхьегамкоьнца, лоьраштен пеларогаштен, наха гІулакх деча сфера болхлоьшца, Іилмин искусствен деятелеашца баркал оаз дерригача мехко. Хьамсара доттагІийн-кхалнах, Даьхенцара Шун безам Шун гонзалин опыта, Шун хьаьхьаьл дегай йІоьхьаьл дІахо йодача хана а гІулакх деш хийла коммунизмана, вай даьхен материальнин духовнин ганзаш алсаньхьара, Октября сийлахь-боккхача идеиаьнта тешаме бола кхуьнг йоагІа тІехьа хьаьлкхеспа!

Советски мехко деррига а ду хьал-торо пахкадаш тоьара, наьна праза, социалистически гуманизма законагІа кхалсаг-ньаьна къьстта йоькко а терго а ю. КПСС XXV съезда решеен тІа белгалдаьлх кхалнаьхьа къьхьегама, быта, саьлІана хьаьлаш дІахо а тоьлара де дезар, уш тІаьлерьдаьл ма общества вахаре царга хьинарегІа пикъа лоцийтлера Іалмаьлара.

Советски кхалнаьхьа хов шоай праз, хезала праз, берий кхоьнг Даьхен кхелах, цун толамех, нуьна карагІдуьлаьрех ІаькъастА йиш боаьшан болга. Оттаьнзин болаш уж бІубенна хьаьл кхаьнна, деррига гІулакхаш пагалаттаранш цар дуьна КПСС ленинский чурчех аьрахьарчи политика телаьнца. Советски кхалнаьхьа лег тІара хьаьлаьна мишара, дуненан къьхьаьта нИьъ йІаьш цкъьна гІулакхаш лелаьдара тІехьа, къьмий парГІатон кортамукъьлен бакъьлаьнца КПСС Центральин Комитето, мишара тІехьа вола кІиьъ ца ду къоьсаьмо КПСС ЦК Генеральин секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюрос чакхйоаьхьа программа.

Вежаршка долча социалистически мехкашкарча шоай ньаьнаьна аьхьена советски кхалнаьхьа чІоагІау канпиталистически мехкашкарча. дегІаьхьулча мехкашкарча кхалнаьхьапара — тІема кхерама дуьхьаьл, герз Іоьлдара дуьхьаьл къоьсан мел лоаттаберашкара, мишарн социальин прогрессин тІехьа, йІаьш цкъьна гІулакхаш лелаьдара тІехьа, къьмий парГІатон кортамукъьлен бакъьлаьнца КПСС Центральин Комитето, мишара тІехьа вола кІиьъ ца ду къоьсаьмо КПСС ЦК Генеральин секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюрос чакхйоаьхьа программа.

Вежаршка долча социалистически мехкашкарча шоай ньаьнаьна аьхьена советски кхалнаьхьа чІоагІау канпиталистически мехкашкарча. дегІаьхьулча мехкашкарча кхалнаьхьапара — тІема кхерама дуьхьаьл, герз Іоьлдара дуьхьаьл къоьсан мел лоаттаберашкара, мишарн социальин прогрессин тІехьа, йІаьш цкъьна гІулакхаш лелаьдара тІехьа мел баранашца шоай интернационалин солидарноста доттагІаьнен бузамаш.

Таьхан, Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа да, 8 Март лезьен Шо, хьамсара советски кхалнах, могамаьрца долаш хилар, шоай къьхьегаш оаш керда доккхий толаьнца хахар, Шун дезаьлан ерзо долаш бахар, Шун берашта сийрда ешъ хилар доккха доаьна боаьхьа оаха!

Сийле хийла советски кхалнаьхьа —социалистическа Даьхен боккъонна болча патриоткий!

Вежаршка дола моарша да дерригача дуьнен тІарча къьхьегача кхалнахагА!

Даьхьала хилла сийлахь-доккха советски халкъ — коммунизмо хьаьлер, дерригача куьнан тІа мишар хилийтара тІехьа дендаьс къьоьсан доаттабер!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ДАЬХЕНО СИЙ ДУ ШИЙ КХАЛНАЬХА

Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа йІаьй ма мехкашка а чІоагІа севрдаьлаьн ца кхоьчу. Уьш оаре ма лела болчалца вай пачхьалхьаьн юторе 60 шу хьаьрца. Советски кхалнаьхьа ютта кестадер обществе ваьнаьй ийІа боьхо дахо, дерригача къьхьегаш хьаьлчаьнца советски халкъ партІатера, творческа, экономиканца, наьна бола ньаьхьаьлчаьнца Коммунистическа партийн, Сийлахь - боккхача Октября шоаьн дахха, рейдаш хилар.

5 марта ССР Союза Донкхачо-ньаьнца театрера тІаьдаьлар совиет республикий Российскин Федерацин обществен. хьаьнца белгалйтарна Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа Денца — 8 Марта эстеранан торжественин собранешка.

ДУЬНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КХАЛНАЬХА ДЕННА ХЕТАЬЬ ТОРЖЕСТВЕЙНИЙ СОБРАНИ

●

Собранин хьаьвзийнер КПСС МТК секретаре Р. Ф. Дениятьевс. Цо Іоьлайнер, губернаторна дер гІоьлаьлна, дІаьхьаьн тІоераш деттаьн тІаьйна, советски кхалнаьлара КПСС Центральин Комитето лийта моаршца.

Хьаьнца ца доиш делар Советски кхалнаьлан Комитета председатель Советски Союза Турцаьл, СССР летчик-космонавта В. В. Николаева-Теряткийнна. Цо собране дожьаьхьа а дерригача советски кхалнаьхьа а кІоарІа аьт тІара барнаш ньаьр КПСС �цК-на.

Масийчий кІеранІа советски кхалнах - къьхьегамкий цІей дІаьхьаьлайнер № 1 болча министерствелин комбината машинаьстен бригада бригадиьр, РСФСР лаьхьаьнен гІиллоьхочо А. М. Суроцева, Московски областе Серпуховски районе «Зеленкин» кхаьа совхозе баьвлаьдарин лелаьдарин бригадиьр, СССР Пачхьалхьен орден дерзаьта Г. И. Рыбакова аьтошца студенте кІеранІа-В. И. Ленина кІеранІа Московски педагогически института студента — Волчки Ирина.

ЧІоагІе дог гІоьлаьлна тІаьйнер губернаторна КПСС Центральин Комитетера, СССР Лакхехьарча Совета Президиумата, СССР Министрийн Совете да доьзийта моаршца письмо (ТАСС).

Грозне хинна торжественин собранин

Сеннан Грозне М. Ю. Лермонтова кІеранІа республиканскин театре Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа Денна — 8 Марта хетаьь городской торжественин собранин хьаьвзийнер ГІеттІера чІоагІа тІоераш тоьлаьр дог айдеха КПСС ЦК Генеральин секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте лела КПСС ЦК Политбюро хоза гуьбенна-раша собране сийлен президиумо.

Парте XXV съезда хьалхаьн оттаьлъ декъаьрш кхочачо-деча кхалнаьхьа ньаьрг даьхьа лоьшин хьаьрах дийнер КПСС Грозненски горкома секретаре Л. П. Белоглазовс, СССР Дз ну аьхьаьн кІеранІа лаьмнеьн аппаратийна А. В. Зайцева, шеийна - производственин объединенне болхлоьн Б. А. Усаьвовс, академикна М. Д. Миллионшикова кІеранІа Грозненски мехкадаьта института проректора Ю. А. Стеренкос, комсомола Грозненски горкома хьалхарча секретаре Г. Х. Эльмурзаевс, бІуьчоч А. Д. Гринева.

Собране хиннарна даьхьаьлайнер школьникашкий берий бенташкарчаьн боьрашца.

Собране хиннарна спектакль оттаьйр М. Ю. Лермонтова кІеранІа театрс.

ЦХЬОАЛАГІА РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТ

Сеннан, Грозне В. И. Ленина кІеранІа культура Дворене хьаьр школа чакхъьхьаьчуьн тІехьаьгІа юрта боахкма болх бо бисчаьр республиканскин цхьоалагІа слет.

Слет дьаьйлаьр КПСС Нохч - Гіалгіай обкома секретаре М. Ш. Кошергиноца.

Гуьбенна раша хьаьлаьнна даьр: КПСС Урус-Мартановскин районе хьаьлаьрчо секретаре А. Д. Кагермановс, «Новогрозненский» совхоза комсан лелаьнна А. Сурейхановс, «Путь к коммунизму» ньаьчо колхозе председателе Ю. Я. Зиборова, Сержень-Юртаьрг юкъерча школа дешархой производственин бригада кулгалочо Ш. С. Тепгиева, Старосунженски юкъерча школа дешархой производственин бригада бригадиьр Л. Амагуевс, Урус-Мартановски района «Горец» совхоза шекарг сеиІаьна хьаьчча заьпен эксьаьнен 3. Абуевс, ВЛКСМ Шелковской районе хьаьлаьр секретаре В. Ковалевс, Сунженски районе Ахьметкъа школе 10-ча классе дешархочо А. Бокова, кІеранІа школе дешархочо Ш. Ш. Ахьмадова, Грозне хьаьлаьнна ньаьчо Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа Денна — 8 Марта хетаьь городской торжественин собранин хьаьвзийнер КПСС ЦК Генеральин секретарь новкъост Л. И Брежнев керте лела КПСС ЦК Политбюро хоза гуьбенна-раша собране сийлен президиумо.

Парте XXV съезда хьалхаьн оттаьлъ декъаьрш кхочачо-деча кхалнаьхьа ньаьрг даьхьа лоьшин хьаьрах дийнер КПСС Грозненски горкома секретаре Л. П. Белоглазовс, СССР Дз ну аьхьаьн кІеранІа лаьмнеьн аппаратийна А. В. Зайцева, шеийна - производственин объединенне болхлоьн Б. А. Усаьвовс, академикна М. Д. Миллионшикова кІеранІа Грозненски мехкадаьта института проректора Ю. А. Стеренкос, комсомола Грозненски горкома хьалхарча секретаре Г. Х. Эльмурзаевс, бІуьчоч А. Д. Гринева.

Собране хиннарна даьхьаьлайнер школьникашкий берий бенташкарчаьн боьрашца.

Собране хиннарна спектакль оттаьйр М. Ю. Лермонтова кІеранІа театрс.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ БОЬХЛОЙН ПАРТЕЙ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТИЙ СЕКРЕТАРИЙ СОВЕЩАНИ

1977 шера 2—3 марта Софие хьаьлар социалистически мехкий коммунистическин боьхлойн партей Центральин комитетий секретарий Дуьнен халкъашта юкъерчен идеологическин лелаьнен йоьла совещани. Цига даьхьа лелаьр:

Болгарски — Политбюро чаьна партагара — Политбюро чаьна, БКП ЦК секретаре Гриша Филипов, Политбюро чаьна, БКП ЦК секретаре Александар Лилов; Венгерски социалистически боьхлой партагара — Политбюро чаьна, ВСРП ЦК секретаре Миклош Овари, ВСРП ЦК секретаре Андраш Денеша, ВСРП ЦК секретаре Имре Дьерс; Германе Социалистически единн партагара — Политбюро чаьна, СЕПГ ЦК секретаре Курт Хагера, Политбюро чаьна, СЕПГ ЦК секретаре Гермаи Аксена, Политбюро чаьна, СЕПГ ЦК секретаре Вернер Лямберца; Куба Коммунистически партагара — Куба КП ЦК Секретариата чаьна Антонио Перес Эррерос; Монгольски халкъа-резолюционин партагара — МНРП ЦК секретаре Сандагийн Сосорбарин; Польски социалистическа боьхлой партагара — Политбюро чаьна, ПОРП ЦК секретаре Ежи Лукашевич, ПОРП ЦК секретаре Рышард Фрелеке; Румынски коммунистически партагара — Политическин исполнительин комитета члена, РКП ЦК секретаре Корнель Бурчиус; Советски Союза Коммунистически партагара — Политбюро чаьна, ЦК секретаре Кирилл Мазуров, ЦК секретаре Пономарев Борис, КПСС ЦК секретаре Катушев Константин, КПСС ЦК секретаре Зимянин Михаил; Чехословакие Коммунистически партагара — Президиумо члена, КПЧ ЦК секретаре Васил Биляка, КПЧ ЦК секретаре Йозеф Гаузка.

Совещане балла хьаьл декъаьлаьлар вежаршка болчо партей Центральин Комитетий отделин заведующийнеш заведующий заместителашца.

Уьх тІехььарча хана чакъьхьаьчча шоай партей съездий решенешка хьаьжжа идейно-политически пропагандистскин белла опыт дІа-ьоьа йовзийтар совещане доаькъьшоьна. Уж ракъа хилар идеологически йІаьш цкъьна гІулакхаш лелаьдара дегІаьхьулча а ду даьхьа балла опыт дІа-ьоьа йовзийтара а.

Сийлахь-боккхача Октябрьскин социалистическа революцин 60 шу дизарг летаьь вежаршца ньаьчо мехкашка чакхйоаьхьа мероприятеех пеашца летачох дІа-ьоьа дитаьйлаьр. Октября юбилеен торо ду социализмана хаттаьдьнаьрг дерригдиьнан историческин моарІІаьн дегІаьхьулча а оагІорьхьа а дІаьоьаьйта, мишарн социальин прогресин Іалмаьчьча дуьн моарІІаьн йІаьоьаьйта. Из сийлахь цІей а, ІІаьта нитта мехкарашка ньаьчо партейн хьаьлкъийн кхийола моарІІаьнца даьтан а событеш а кхъьрю гІо дерзда Октябрьскин революцин сийлахь-боккха идеиаьнца дерригача дуьнен тІа дІахо а йовзийнера, Октября хьаьлкъийн вежаршка ньаьчо мишарн, партІатон, кортамукъьлен ленинскин идей, керда строй хьалхоллача дьаьлъе социалистическин мехкашта Іалмаьте хьаьлкъийн каратІьдьнарий, мишарн тІехьарча арахьарча политикаьн, герз Іоьлдара дуьхьаьл, герз Іадаькхкара тІехьа, дуьнен халкъашта юкъерча кхеранаьле хилийтара тІехьа, йІаьш цкъьна гІулакхаш лелаьдара ленинскин идеиаьнца пропагандеча.

Хельсинки хиннача юкъеррогенческин совещане, даьхьа лаьмнаьн ерригача ларчхьаьлкхаьнца ца ду ТІехььарча акта тІа белгалъьн принципашкий дуьнен-реиносташ йовзийтара а дерригача йІаьхьаьнца, мишарн ньаьчо кхеранаьлен чІоагІеча даьгІІа оагІорьхьара а корта болх а даьнъьн юкъеьлаьн дезийн вола белгаьрскин йІаьшгІийнтер найдечеьн чакхдоаькхьаьчен аьтта уьх болх ньаьчо хьаьгІа Іаьлаьшдара тІехьа лоаттабеча кхоьрдан массовин информаце средстаьш боьхка лоьрхІам болаш хилар белгалдьаьхьар совещане доаькъьшоьна. 1976 шера Болгарете хиннача Варненски Договора юкъе даьхьаьлоьнча ларчхьаьлхьений Политически консультативин комитета совещане а Европ коммунистическин боьхлойн партей Болгарски конференцин а документашца шерра дІадоьзийтара доаьрхІаьне да вьнна хетаьь-ба уж.

Совещане белгалдоькар антикоммунизмин социализма мехкий чурча а аьрахьарча а политика маІан юхьмаччаьхьа даькха гІерташ, юкъеррогенческин совещане ТІехььарча оттаьн дІхьаьхьа дича а тар да дуьна тайпара кар чурча гІулакхьаьта юкъе гІерташ империалистическин гІоьрзрашца социалистически мехкашта дуьхьаьл оІзийтІехьоаьхьаьн болча кампанеин ІІаьнгаьнта гучачаьнца арІаьхьилга.

Софие хиннача вІашагІкхетар интернационалистическин солидарноста, цьхьаьрца боьхьаьн хиннара, корта болча доттагІаьнца хьаьле чакхдоаькъьр.

КОММУНИЗМА ГІУЛАКХА МУТІАХЬА ХИЛАР

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ IV СЪЕЗД

Советски журналистаьнца доаькъьр даьхьа парте XXV съезда решенешца ютаьлъьна интиьлеча пІаьнан кхочачоьнца, даьттаьн тІа мишар хилийтара тІехьа вай даьхьаьн доаттабеча кхоьсаьн юкъе ньаьнаьр даьхьа лаьдара доккхаьгІа, сий доаькъьр даьхьа лелаьр, КПСС XXV съезда белла эффективности дикаьн даьхььара хьаьчьчаьнца дІаьлйтар дикъа доагІаьн да массовин информаце средстаьнца а. Цунах ма-карра а принципиально а дийшар Йокъкача Кремлевски дворене 2 марта дІахо дІаьо беш сомаьхьа СССР журналистий IV съезде.

Сийлахь-боккхача Октябрьскин социалистическин революцин 60 шу дуьнен хилаьрг, советски ньаьчо хьаьчьчаьнгаьн политическин ньаьнгаьр айдаьлар вай мехкарча даьхьий доттагІаьн къьхьегІа а тешшаьнца а ІІаьхьаьнца даьхьа доаькъьр, журналистий творческин процессин профессиональин говзаьл эгІаьнкхьа тоьаьн сеаьн, уьш идейнн чІоагІІаьн белаьн хилрах дийнер Б. И. Стукалина (Москва), А. А. Толстика (Белоруссия), К. Аубакирова (Литва), А. Д. Еремин (Молдавия), кхаьчьа делегаташца.

Пленешка кхаьмьлаьр йІа П. Ф. Алексеева, Р. И. Косолапова (Москва), А. С. Рзаева (Азербайджан), Я. П. Брикаис (Латвия), Г. Н. Екуиидзе (Грузия), А. Н Новосселова (Москва). Цо белгалдаьхьаьн публицистически статьий теорин практикен іІоьрзьеча, наьна комунистически синдетаьн хьаьлъьхьаьнца моарІІаьне гІулакх хилар.

ХІаьнарча техническин средстаьшца редакцеьн іІаьлаьтара, пресса болчо ньаьнаьр техноьлоьгІ Іоьнайрен эргаьнкхьа тоьаьрн специалистаьн юкъе сеаьра дешаьн йовзийтара А. К. Варсобиева (Іаьнгаьрн), кхаьмьлаьр дІььна кхьмчар.

З. И. Бекбаева (Узбекистан), Л. К. Корнешева, П. А. Наумова, А. Н. Сорокина (Москва) дийшар моастагІаьн тІехь лелаьр буржуазин пропаганда хьаьнарГа гучачкхьа ешш сьаьрах ерригача куьнан тІара мишар баьхьа доаькъьр доаттабеча хьоьсаьмера журналистий ду нен халкъашта юкъерча солидарность чІоагІе сеаьн хилаьрах.

Съезде даьхьа лоьнарашца, берригача советски журналистий Союза мишарн моарша а луьн кхьмаьн дар СРВ радион телевидеен генеральин директора Чан Лема, КНДР журналистий Союза ЦК председателе заместителе Хан Дон Тсэка, «Гранма» ньаьчо кубинский газета Керттерча редакторе заместителе Х. Ортиса, Польски журналистий Союза Керттерча правлене председателе Я. Мечковске, СРР журналистий Совета председателе О. Палера.

Съезде кхаьмьлаьр дар КПСС ЦК пропаганда Отдела эпиеДужше заместителе В. И. Сенрухи.

Съезде хержар СССР журналистий Союза правлене решенешца комиссин. Отчетин докладаГІа йоьла резолюции тІаьйнер.

Цуьл тІехьаГІа делегаташца тІаьйнер СССР журналистий Союза Устав, Цу тІехь съезда болх чакхбьлар.

(ТАСС).

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЬЛА ПРАВЛЕНЕ ПЛЕНУМ

3-ча марта хилар СССР-а журналистий Союза культураьн оргаьнан ньаьчо болх СССР журналистий Союза правлене секретариат а.

• • •

СССР журналистий Союза Центральин ревизионин комиссе заседаьн хилар. Цуьл председателаьнца хержаьр П. Ф. Алексеев, Л. М. Замятин, С. Г. Лаьнц, А. И. Лобеа, Б. И. Стукалин, Л. Н. Толкунов.

Иштта хержаьй СССР журналистий Союза правлене секретариат а.

• • •

СССР журналистий Союза Центральин ревизионин комиссе заседаьн хилар. Цуьл председателаьнца хержаьр В. И. Новиков.

(ТАСС).

Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьхьа Денна

Назрановски районе мегтел, дерригача вай республике а кІи лела я «40 лет Октября» кхаьа совхозе «Дожьаьхь-Юртаьрг» шурий-товарищи ферма доькха, СССР Лакхехьарча Совета депутат Даьрбекова Зина. Иттаьнгіа зиттаьнца дика дІаьйолаьнгІ ю. Соаьлка ший группераьн хІара Іаттагара Зинас ньаьхьар 5200 килограмма дуьхьаГІа шура. Из вай республике этаьра лаьхьаГІа боьла хьоьхьам бІ.

Октября 60 шу дизарг уьх юбилейин шера 5300 килограмма дІаьхьоьчкан шура ньаьхьаьн дожьаьнна дІаьхьаьнна. Из ньаьхьаьн ца хоьаьта доаькъьр. Из вай республике этаьра лаьхьаГІа боьла хьоьхьам бІ.

СУРТА ТІА: Назрановски района «40 лет Октября» кхаьа совхозе дикаГІойна доькха, СССР Лакхехьарча Совета депутат Даьрбекова Зина.

Н. ПЛИЕВА сурт.

20 шу гаррга ца ю Газиева Банатус «Самашкинский» совхозе доькхаьла боьх бу. ХІара шера дуьхьаГІа йоьаьхь до доьхьаьнгара шура. Соаьлка толаьне ньаьхьаьнгІ Банатус шура ньаьхьар ТІаьйна деьхьаьн. Уьх шера ю кхоьсаьн доаттабу хІара Іаттагара 3 ворр ньаьхьаьнгара шура ньаьхьар дуьхьаьл.

Дуьхьаьла шерашка Банатус хьийта кхо зезьйе дейнаьдеьл. Вай правительствас цунна енай Къаьлегаьна Шеча Байрах орден, Ленинский юбилейин медаль, кхидола совГІатна.

СУРТА ТІА: «Самашкинский» совхозе доькха Газиева Банатус.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРА ПАЛЬАДОЛХАШ

КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАРГЬЯ!—

ЙОАХ АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОША

Э ГГАРА хьалха тха районах къахьегамхой чІеррігіа вай партеен советска правительствен локкха барнах ала лен сина, оаре Дахьен дукха хьийгача хьаьна боккха мех е ден РСФСР Министрий Советех ВЦСПС-ех карара каре луш йоІ Ше байраях тІома хьоьжарх. Производстве эффективность лаьхьара, балха дикал тоаьрх. 1976 шера хьалхьарчу пІан, толаме кхочачІаьнера лелаьнна Ерзиогоьнин социалистическе хьаьнарх къахьегарах тІома хьожжаьла доккха совгІат ла ю. Цу совгІато боарам боаннаш чІоагІа гІаьг а дагаг тІа, цунах дукхаьн кхы е оаьарчІа къахьегаш декъаьрна а ду.

Уьх маселлаш шера вІаштта районо мисте тайпара юртобоаьнна продукци йоккхаг плакцц кхочаьнчаьнна хьаьнарчІаьрна балха

ТОРОНАШ ШОРТТА Я

да тха дукхагІолча боахамашта специалиаьш ер. «Новосельский», «Бамутский», «Урожайный», «Ошоевоа», «Орджоникидзевский» ха совхозашка ваьнна сомаш кхобаре специалиаьнаш ю. Цу лостаматІа къахьегарах доккха берзаг дьаьнах тІоьна. Ас хьоьжаьлла ду ерригача совхозашка пайда бер чІаьнна йІаьнна штиллІа пятилетка хьаьрда цу. Масала, «Новосельский» хьаьна совхозо соаьхка 500 эзар сом совгІа пайда бер, шоаьш вІаштІаьхьачІа хьаьхарча шера боккха пайда бер «Бамутский», «Урожайный» хьаьна совхозашка.

Толаме кхочачІаьнер районо юртобоаьнна кертера продукци → клет паччахьалхенга доккхаг план а. Даькен ямбранкха оаьха чуттессар 8561 тонн алят. Из дукхха а дукхагІа да планаш тІаьнйаьна социалистическе декларрсаш. Юкъера лаьрІаьчІа хІара гектара тІера чуйІаьр 25 центнер гарта алят. Хьаьхьа тІа дерриге чудела алят 21 эзар тонн совгІа хилар.

Хаттаьна хьаьлла аьтта боаьнаш хинна доаьлаьш а, шиел плакацц социалистическе декларащш толаме кхочачІаьнер низ хьаьнер районе семлаш лелиерий э. Паччахьалхенга оаьха лелаьр 26 эзар тоннагга дІекхочачІаьнера шера сеаьлаш, хьалхьоаьнна план 18,500 тонн йолаш. Вешта аьІча, хІара гектара тІера чуйІаьр 295 центнер шекара сеаьлаш, якІаьстІа пятилетка шерашкарчу цкьаьн ахазеш-пиннен дукхагІа.

Иттилгіа пятилетка хьаьлаьра цу чІоагІа беркате хилар бьаьнаьрцан лелаьрашта а. Шер гулдир 20 эзар тонн гарта бьаьнаьраш (план 28 100 тонн). Сомий бешамаш лелиерий вІаштІаьхьаьлар 12 эзар тонн сом паччахьалхенга боахн (план 10000 тонн). Уьх хьаьрьаьнна доккха лаьхьаьІа а тІаьнйаьна хинкаьнг социалистическе декларсаш.

Нижьлаьо, ер шурий-товарни фермий боллолой план. Даькен аьнна кхебаьрг пиена доагІІаьна бесса Іунал дерг балхаш лоцца цар а торо вилар из кхочачІаьнер. Шера планегІа 3400 тонна болаш хьаьбаьш лелаьраша паччахьалхенга ешкар 3472 тонн шуна.

Юртобоаьнна производство дегІаьнр белгалдовккхаьн хьоьжа ла дика дерзаш тха балха тІа аьнна кхочачІаьнера а. ХІаьна а кІаьнта боаьнна оаьхн хьаьбаьй продукци, бе-ке ца лаьттаьнарга боаьккхуьна продукце хьоьжаьнаш, лаьхьа ба продукци аьккхарга лІаьдда мах.

Масала, хьаьдерзаьн вай, «Новосельский» совхозера ин. Тепсуркаьевех Арзмухьевех кулгедау бьаьнаьрашн сомий бешамашн лелаьр бригадаш. Хьалаш пІьхьарга да ден, хІаьта балха хьаьжаьнаш бе-бе ах. Тепсуркаьева бригада коллективо соаьхн хІара гектара тІера 300 центнерга лІаьхьовчаьн тайп-тайнера бьаьнаьрашн чуйІаьр. Арзмухьевен бригадо — хІара гектара тІера 74 центнер.

ВІаштІа пайдаьнна вай «Орджоникидзевский» ваьнна совхозерча ин. Батишевех Астамирович бригадий балха хьаьнаьрашн. Цу бригадеен бригада соаьхка хІара гектара тІера 177 центнер гарта (план 104 центнер) сом гуттбаьл балх. Астамирова бригадо чуйІаьр 59 центнер совгІа мара хьаьнаьр (план 97 центнер).

ЦІьнйолча бригадашца, звеноашца, кІотта совхозашка а юртобоаьнна культурай хьуьжаьнаш Бе-бе хьаьнаьр хьаьлаьчІ, лаьттаьнарга гІулаьнна бохаьнний йоаьлаьр. Цу бригадаьнна специалистаьш доаттІаьш йолаьтерко ца елга.

ХАНЗ а дукхха кхочачІаьнера да хьаьбаьй боаьнне. Ма-лаьтта вІаштІехьаьлаьн доккхаьрга базе, паччахьалхенга лІаьлча продукци дикал лоха я, хІаьта дезачу тайпара оаьнен хорстан ралаьд дІачулу доаьлаьн. Цу тІулаьккх боккха ю ду совхозашта. Масала, уьх тІехьаьрга хаьа райо дукха лаьрІа дІачулаьнна доаьлаьн хІарадаг 263 центнерга. Мара йІаьнна хер. ХІаьта «Орловский» совхозо дІаьдеанна доаьхх хІарадг аьзал — 292 килограмм, «Орджоникидзевский» — 200 килограмм мара цкьаьн. Ишта ялла лер «Бамутский» совхозо дукха дІачулаьнна хьаьбаьн а. Цу дерриге тешаьл ду тха районо хьаьбаьй боаьнне пІеьхьаьтІо хІоьчачІаьнера ладаьнна.

Уьх дІадоаьтаьн. КПСС Центральен Комитетен, тайп-тайнера удобренешца хьаьнаьр а ешаьл ю. Гурахьа ца ю, дикал хІаьнна.

ХІаьна тха хьаьнаьн бешамашн бІаьстен балхашн дІадоаьнна. Тхаьйна ялла ера соаьнайьхьаьгІа тракторий моторашца деа гІар-тато. Сиобоаьна чІу-баа дІаьхьаьнаьн маьхаьн доаьхаьн ба мелиораторашн. Кулгаш вІаштІаьдеаьна Іеш баьн сомий бешамаш лелаьрашн а. Уьх гаьнаьн дІаьбІаьна, нарна гонаьхьаьрга лаьтта ваьнцадоаьхьаьн къахьегаш ба.

Еа цу боаьккхуьна лоарІаьнна шиер дика хІотторг тха бригаьрга хІара балхоьчо. Районо сий кІы а лаьхьаьрдоаьчІа тайпара къахьегаьнаьн белгалдовккхарга Октябра юбилейн шер.

Б. БАТАШОВ,
«Орджоникидзевский» совхозо № 4 бригада сомийн бьаьнаьрийн бригада бригадир, «Знак Почета» ордена лелаьр.

Кхы а дикагІа, кхы а дукхагІа

ТХА БРИГАДА коллективо оьсаре къахьийгар, соаьхка. Юкъера лаьрІаьчІа хІара гектара тІера чуйІаьр 200 центнер бьаьнаьраьнна 177 центнер сомн. Из дукхха а дукхагІа ула планна.

Иштта тоаьн баьккхе тха бригадерча балхолой вІаштІехьаьлаьр кІаьнарен сомий бешамашкарен дерриге балхашн ІІ-протеинка боьхьонна дІе медхкарен хьаьнаььн чаьккхоаьн, берг тайна кхьаьнгарах.

КПСС XXV съезден парте ЦК октябрьстен (1976 ш.) Пленумен решенин вахарг кхочаьнна а ешаьл. ШтиллІа пятилетке уьх шоллаьгІа шера тха коллективо дош доаьнна хІара гектара тІера 300 центнерга лІаьхьовчаьн тайп-тайнера лоарІаьнна бьаьнаьраьнна 150 центнер сомн гулбе. Уьх лелхарах кхочачІаьнера пхьаьнна ГІулаьхьан а чаьккхьаьд оаьха. БІаьстен бьаьнаьраьнн дІаьде лаьтта гурахьа ашбе аьхе кІйнгаьн, тайп-тайнера удобренешца хьаьнаьр а дьаьл ю. Гурахьа ца ю, дикал хІаьнна.

ХІаьна тха хьаьнаьн бешамашкарен бІаьстен балхашн дІадоаьнна. Тхаьйна ялла ера соаьнайьхьаьгІа тракторий моторашца деа гІар-тато. Сиобоаьна чІу-баа дІаьхьаьнаьн маьхаьн доаьхаьн ба мелиораторашн. Кулгаш вІаштІаьдеаьна Іеш баьн сомий бешамаш лелаьрашн а. Уьх гаьнаьн дІаьбІаьна, нарна гонаьхьаьрга лаьтта ваьнцадоаьхьаьн къахьегаш ба.

ХІаьна оьллаьнна хуьчаьденна совхозо фермашкара хьаьн. ЧІоагІІаьнна ваьнцаьнна. Маселлаш а ваьнцаьнна. Из ваьнцаьнна ІІеш баьн сомий бешамаш лелаьрашн а. Уьх гаьнаьн дІаьбІаьна, нарна гонаьхьаьрга лаьтта ваьнцадоаьхьаьн къахьегаш ба.

Еа цу боаьккхуьна лоарІаьнна шиер дика хІотторг тха бригаьрга хІара балхоьчо. Районо сий кІы а лаьхьаьрдоаьчІа тайпара къахьегаьнаьн белгалдовккхарга Октябра юбилейн шер.

Б. БАТАШОВ,
«Орджоникидзевский» совхозо № 4 бригада сомийн бьаьнаьрийн бригада бригадир, «Знак Почета» ада ордена лелаьр.

СВЕКЛАШ ХЬУВКЪАЕРГЬЯ

Районе къахьегамхошца даькъаьнна тоаьнашта юкъе да тха совхозо коллективе ваьхьа а. ДІаьдаьнна шера дика къахьийгар оаьха. Паччахьалхенга алят доккхаг план — 182 процент, шурий план — 105 процент, дукха плана — 220 процент кхочачІаьнер.

Шоаьй декъаьрх ваьна лоарІаьнна сеаьлаьнна-лелаьрашн а. ПланегІа 200 центнерга социалистическе декларсаш 220 центнерга болаш хІара гектара тІера 242 центнер шера сеаьлаьнна. Иштта хьуьжаьнаш чубор балхаьн долаьш паччахьалхенга шекара сеаьлаьнна боккха а. ПланегІа 127 процент кхочачІаьнер совхозо.

Из толаьн боаьккхаьн дика кхьийгар ца эзаьнна а. Хьаьдиеш доагІа даькаьн, пІаьхьа ваьнна аьтта хьаьнаьн аьнйа ялла а, тха коллективо тайпара ца ялла. Юкъера лаьрІаьчІа хІара гектара тІера 311 центнер шера сеаьлаьнна дІаьр оаьха.

КарагІаьнаьнр доаьхьаьн лоарІаьнна оаьмаьн ер советсте ваьхьа, ІІтиллІа ваьнна аьтта доаьлаьгІа ер ваьнгаьте чаьккхаьнга гурахьа боаьхнна берриге боаьккхуьна тІаьнйаьна ІІтиллІа пятилетке хьаьлаьра шу. КПСС Центральен Комитетен аьдаьна аььмоьна доагІІаьна бесса мон лаьа а аьлаьрІа. Октября юбилей «сайна тха зеленое доккхаьн социалистическе декларсаш» Нанйаьна хІара гектара тІера 320 центнер мерза оьллаьнна дІаьр оаьха.

Х. АКИЕВА,
«Орджоникидзевский» совхозо ваьнна ваьнна.

МУГІАРАШ ШЕРПУ

ДАГАДОАГІА соаьнна, ихьа ца ер тха ферме пятилетке йоккха доккха шерашкарчу ІІІ-ІІІ групперрга: доаьхьаьнгаьр шура ваьхьара ялла кхочачІаьнна ва ешаьл. ХІаьта социалистическе декларсаш ІІІ-ІІІ группа а доаьлаьр. Доаьхьаьр на хІара а е Іунал де ца хар а дьаьр из-и. Сона хетачох из дар, ферме къахьегаьнна дисаьнна на — хІара шера цкьаьр болх тесса лелаьбаьр.

ХІаьна оьллаьнна хуьчаьденна совхозо фермашкара хьаьн. ЧІоагІІаьнна къахьегаьнна дасоьнна, маселлаш а ваьнцаьнна гІулаьхьан. Доаьхьаьр на ваьнцаьнна. Цудухьа. Болх а тоаьнашца, маселлаш а ваьнцаьнна а. Бикриева кулгедаьна бригада коллективо. Цо 50 гектарах хІаьрнна тІера чуйІаьр 80 центнер моша-горох. Ший декъаьрх ваьна хьоьжаьнаьр М. Чигарбиева кулгедаьнна комсомольско - кагирской бригада а.

1976 шера 42 саго хьаьнаьн ІІІ-ІІІ кхочачІаьнер шоаьй планаш, шера маселлаш а Сийлен грамотаьнн ахьаьн ирмеьцн елар. Соаьхка шера ваьржар тха коллективе «Профессех дикагІаьрх» яьхьа ца якхарга тІехьаьрга яьхьа. ХІаьна из еаьй цІн лелаьеш 142 саг ер, хІаьта из цІн якхьар дукха кьоьсаьн лоттаьбаьн 483 саг ер.

Шера ваьрнаьб тха коллективе коммунистическе хьаьнаьр хьаьхьаьрга тІехьаьрга болаьн а. Коммунистическе хьаьнаьрга ударника цІн лелаьеш 131 саг ер. Из сий ада цІн еннаь 5 бригадана. Правительственни совгІатаьш дегнад 40 саг. «ІІІеьлаьгІа пятилетке ударникх» ваьнна еннаь 18 болаьлоьш, «Социалистическе яьхьа» хьаьлаьнарх» яьхьа ваьн — 112 саг.

КЕЗИГ-ДУККХА ярга ер хьаьнаьгамхой балха а ешаьл а аьтта болаьн ошоьн ух тІехьаьрга шерашка ваьна ГІулаьнна. Тхоьй ваьнна 3 километрга кхочачІаьнна ІІоаьхха доаьн хьаьнаьн ваьнна дикал оаьха. ХІаьна тха совхозо фермашна дешнна: байсаьнна 3760 килограмм шурх боаьккх, ваьнна-ІІІ 3309 килограмм болаьн.

Ладаьхьна шера бьаьнаьраьнна РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара каре тха ЦІе байраьх хьожжаьнаьн тха районо. Совхозо - дикаьн хьаьнаьрах доккха правительственни совгІат — Къахьегаьна ДІечи Бай-ракала орден еннаь сомий сона а. Цу совгІатаьна ГІоагІІаьн ладаьхьа ДІаьхо ялла а берзаьтеІа хьаьнаьрга.

М. УШИЕВА,
«Сиваьнкинский» совхозо доаьрна, Къахьегаьнна ЦІечи Байраьхьа орден еннаьр.

СОВГІАТО ДЕКХАРИЙЛА ДУ

ТАХАН тха коллективе ваьнна событе я, Совхозо КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара каре тха ЦІе байраьх хьожжаьнаьн тІаьнйаьр тха доккхаьнна. 19 февраьлаьн — цу хьаьнаьнна КПСС ЦК соаьнна арабаьккха аьнйаьхьа къахьегамхой боккха митинг ваьнна тха совхозе. ЦІете тха коллективо доаьн дедар хьаьнна ІІІ-ІІІ-ца декхарна совгІа 1000 центнер бьаьнаьраьнн 500 центнер сомн паччахьалхенга боккха. Цкьаьр юртобоаьнна продукция дикагІа хилийта, хьаьлаьн дикрІаьхьа 20 эзар сом дукхагІа пайда ер, ваьнна-ІІІ оьсаьрна 7 процент лаьхьа.

ХІаьта Тепсуркаьев Мовлата кулгедаьна бьаьнаьраьнн сомн лелаьбаьн № 3 болчо бригада коллективо цу митинге доаьлаьр ер шера план — ихьа ца ер кхочачІе, ваьна. Чигарбиева Мадинай кулгедаьна комсомольско-кагирской бригадо дедар тІаьнйаьр хІара гектара тІера чуйІаьр 80 центнер моша-горох. Ший декъаьрх ваьна хьоьжаьнаьр М. Чигарбиева кулгедаьнна комсомольско - кагирской бригада а.

1976 шера 42 саго хьаьнаьн ІІІ-ІІІ кхочачІаьнер шоаьй планаш, шера маселлаш а Сийлен грамотаьнн ахьаьн ирмеьцн елар. Соаьхка шера ваьржар тха коллективе «Профессех дикагІаьрх» яьхьа ца якхарга тІехьаьрга яьхьа. ХІаьна из еаьй цІн лелаьеш 142 саг ер, хІаьта из цІн якхьар дукха кьоьсаьн лоттаьбаьн 483 саг ер.

Шера ваьрнаьб тха коллективе коммунистическе хьаьнаьр хьаьхьаьрга тІехьаьрга болаьн а. Коммунистическе хьаьнаьрга ударника цІн лелаьеш 131 саг ер. Из сий ада цІн еннаь 5 бригадана. Правительственни совгІатаьш дегнад 40 саг. «ІІІеьлаьгІа пятилетке ударникх» ваьнна еннаь 18 болаьлоьш, «Социалистическе яьхьа» хьаьлаьнарх» яьхьа ваьн — 112 саг.

Цу ваьнна ваьнна ваьнна

СИЙЛАХЬ-БОКХЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕНЕ—МАРИЙСКИ АССР ДЕНОШ

АЗОТОВА Марин

НАЬНА ЛЬТТА

Мовриен ьнога, са марийсен мохк!
Хьо эмзиш тІо шишшиннш тамр,
Хьо оаллезарешн ийнеш доаг,
Хьо гучуначн доег кьонарг ийр.
Мелар хьона, са ерзиннІ меаз,
Дешо кинаш хьоа эьлаьхьаеш патт,
Тхона денна Іа хьаЙ берзет дель,
Аденаш тІе эттад сиелІад,
Са дейЙ льатта, хьо да эоаехкийнер.
Сецна бьаьн тІар яЙлу шийла дозн,
Анаоха нетаду Іа пир,
ХьаЙ сурт-сибат тІекхаЙ гучудаенч.
О, хьо беший бос ма хьаа кьег!
Бешца юкъа лекъо ийлеш даеш.
Сона-м хьо мастерер хозаг! зат,
Мельтка нопа са марийсен мохк!

* * *

ВОЙНИКОВА ВЕРА.

ЙОШКАР-ОЛА

Барнел хьона,
Са Йошкар-Ола!
Са цІа да хьо, ийн, дагаГІоз.
Хьоцер безнен кьиастта
Бера ба,
Сона хьо оаз массивазьера
Ма.
Уж дуоаи тІа, — Дуоаи
эшиш доЙ, —
Йошкар-ВІамкга ГІалаш
Дуоаи я,
ЦІьаЙбеклда, со цІьаьхьа
Йолаш.м,
Хьоца тарьо, хьоца
ДІамІсЬо.
Хо Кошшего берда Йиста
Лат.
Уллаз да со цІа, са дезел,
Бохк
ЙЙей эмзиеда пеЙзш ьЙнЙ
хов,
Нуоаалаш ме мьаьхьа дуЙлоп
йолл.

ИВАНОВА Альбертина.

НАЬКЬА ТАКИЛГА

Нагаьх сатем дег чу бесса
Юсе, безам ЙохабьаЙна,
Нькьаиг, ЗьаЙ жуш сота
чесса,
Со дІаЙйна ьЙаЙІа ГІаЙна.
Со дІаЙйна, доаьхьх йоахаш,
Со тешаеш нькьа такилг.
Ма хоЙцІа, эйна ЙоагІаш,
МелаЙ ийаш юртарчо нилгга.
Юртаца я ерзиг уЙлв,
Ас ьЙаоц сай нькьа хьежаЙ.
Як уж сиона дог ЙаьдийЙна.
Мел аоархІаца да кьаьхьагІ
МиЙца сай сатем ийца,
Со да эилар доза кьела.
ЙЙаоц ЙиЙра ийн кьанІца,
МелаЙца хьаж со, ешаш.
ГІалгІай мотташ ийлар

ЧАХЬИЙ Сонн

ІАМИЙ МОХК

РСФСР-а кьгьсІаГІа Марийски АССР. Поеоаьхьа уЙл ий. 23 эзар квадратни километр дІаЙнаш ий. 699 эзар саг ваа цІеГІ. Марийски республикца территоре тІа 209 эзар сонсІа мирийаьн баа.

Вешта хьалхьа сиЙ-м, из дуоаи хьалдах льатта мечЙа Іа. Цу льаьжьеьа хьалхьа шиЙ да кипа: «Сьаьм, доаьхьа деше а, низ болаш дзр».

Хьалхьа хьаьхьаьле дешиш бо-кьоьна бекьду шоЙ ерзи сиЙ-бат иаесеен итташ шерпчча гетнера мерадзьаьхьачча наька ГІуоалхьаш.

Марийски льаьтта тІа вьаьнеча хьаьшш бІаргагу бьаьнарг дуоаьар дийна бІарг ма-хьоьчча льатта гаьнаш, тер бурьаш хьуна-гІаьра хьаеттагу эоаа тьаьм кхет.

Бокьоьца тайгера яр санна ийзаьш йоца Марийски край ЙоаЙлаьхарчо, кьуЙдьеьоатьаьш ядача областеш тамШийна чІоагІа эргаш я — мел льаьча а кьиЙабеедьаьхьарча шоаала 56 параллель ма ЙиЙ ий. Тайга зона я Марийски республикацца оагІув а болаш.

Хьойна ЙЙу сапна ЙьаьнІ тайпра ІІаьна кхы ма ЙьаьнІ ма-леталоЙ: мичьаьа я Іа бІаргг лекьаьча — бьаье хьоЙ, ЙьаьнІ-бесара петар... ЦІьаьбаЙьаьла диГІа ЙьаьжьаЙ, оаш терзаЙ-дерзаЙ, уьхьаьрча хьуЙЙ шоаЙ хоЙне, шоаЙ бесараш хьаьрг-сийна бос лен бьаье-ЙьаькаЙ-сарча корсама, бьаье-бьаьшара хьаьг, массаЙоьча гаьнаш льаьхьГІа урагІа яха латта малх сан-на лепаш хІЙьаьш доаька дийна. ХІЙьта дІа дельаГІа бьаьдо бьаьнарча хьуна мокьа ГІаьржьаьхьа сийрда тІа. Дуоаи хьаьа марийаьна лелаьш мохьсен санна, лоа мо кІаЙ да цІо ленаш, цуЙуьла гаьнаш ма ЙЙаЙча хетаЙу. ХьуначГІаьра бІаьш доЙна ийаьхьЙ тежиГІаьнІ-ка, льаьхьча дийна ленаьта, ЙиЙ-чаьта ийЙна ленаьта, корсамаьта юкъе ГІоЙла, дезаЙа денга кийЙеЙна бьаьшара дуоаьар дийна, сийленна цІеЙ лелаьш хьаЙ ГІаьгташ ГІа боьаьнІ доаька, ГІаьхьна, хьуЙ хьаьхь ца ийна.

Хьу — из марийски краь юкъ я. Марийски хьуначГІа тІаьоа а ийташ тайпара ЙоГІаьгташ, бьаьшш, ЙаьрбаЙна ІаьлЙаьте дяка бьаьоаГІаш я.

Донский а кагий а доаьхьа ГІоЙ-лин бІаьнЙеч совГІа да республика территоре тІа. ХІЙьта хьаьдо хьагІ хьагаьш тоотолгаьш ийаьла чотьаь наргвоаьцаш дуоаи ла. ДерриГІа марийски хиш хьуначГІаьна ІоЙоаьлаучІа. ХІЙьта цаьчх ЙуьхьгІаГІар шоаЙ берриГІа ийнЙ хьуначГІа юкъе ГІоЙла хьу. ГІаьшш ийаьча, бьаьшарг гаьнаш ЙиЙдаГІаьш ламтаьхьа ГІа легача моттиг, цІа-гІа, бекьдер ийлер, дуоаьдуоаьш хьаьх хиЙ.

ХІЙьта дІаьрна бер ву, дийхьаьшта корсамаьтта юкъе, дото сийрда кІа сийна, ленаьш латт тІаЙкІ ийна бІаьа Іам. Ма-ЙоаьнІ, ма-дог ЙьоаьстаЙ ла ЙьаьхьаГІаГІа Іамарг, ЙаьЙ-ЙьаьнІ

МОЛДАВСКИ ССР. Хіара Іуйрййа станокшто юхе діа ю уттиш шоай баха ди діадолалду Бендерси хаьрий дечь комбината вагаш болча кхаьнна-болхлоша. Вай мехка а доаьлоп ярахьа а дика йовзаш а комбината продукци. Предприятела Хьаьхьагие Шеча Бийрихьа орден кілр, коллективо коммунистически хьаьхьагие пІй лелаяр, дикьа Зоя лаття продукции хьаьнна ду лухьагІа хулаш хілар ду ешаьчьа хьинаре хьаьхьагарах хьаьнна хІама ва.

Комбината тхаьчьаьнна дика хьаьььеге а дика солаІа а хоа. Дукхахьарчаш сайрипарга пиридикина, техникумашкеи институташкеи заочно дешин ба.

Администрацие, профсоюзкеи организацие хьаьнна ешаьхо ю боьхлошта хьаьхьагамех салаІаре хьаьнан хьаьнаг. Уж баз хоалча пІеношка, шарех бІаьш бирзан санаторкина, салаІаре пІеношка, туристическеи базашка ду. Хіара шера дукхагІа хьаьлр детсадаш, яьлеш, школаш.

Предприяте дой ахьаьх хьаьльчьа школе даха за йовдича берий учрежденошка яьледу хьаь аьар гаргта бер. Воспитателдаре медработникашка хьаьнна бІарг а йоьхьаш, йоьхьо а ешаьчьа «Іоагіен учаьхлеенна лелаш чьаьхкуьчьа.

СУРТА ТІА: комбината «Дорс борІІаьгІ» ахьча кирдача детсад.

Б. КАПИНИЕН
А. СЕМЕХИНЕН сурт.
ТАСС фотохроникер.

ДАЬ ЛЕРАГІА

Яьндерчьа, № 1 болча юкьерчь школа коллективе доаьрІаьм а сийлеш а ва ГІаьлгІай мотти литературен тьеташ воьа Галина Хьаьмза. Цун педагогическе болІо стаж 30 шу да.

Боьхьачьа безамца лаьуьгІ лаьцирхоне ГІаьлгІай литературе, йоьхьонкоьс пе а доаьцаш хьиначе Дай-мехка тІаьма шерех дацца хьаьрарочо хьинаьнгІа. Цун лелаьрзоне районе чаьхІийначьа сийлилаьлаьнна дукхаза а хьаьхьара моттигаш хьаьй.

Хьаьна зІаьмга веце а юрта общественеан вахаре дикьа ва-ьх хоаш Галинен.

Ший баллаьнна безам ший къонгашта ДІебенкой Хьаьмзе. Университет чаьхьаьхьаьнна чуя тІехьаьГІе дас хьаьчьа школе хьаьн хьаьлаш ва. цун воІ воІ Іоьла, хІаьта воІ воІ — Іьхьаьнах университете лелаш ва.

Б. ХАЩАГУЛЬГОВ.

ЭРСИЙ МЕТТАЛА ДЬХА

БИРМАНСКИ ФАЬЛГАШ

«Бирма хьаьхьий фаьлгаш» яьа сборник ярахьнда «Нуьйе» ешаьчьа литературе. Цу тІа кхаьлелий Бирме дахьчьа нитъ, пашуьнах, начинаш ихьча а ешаьчьа а кхаьнгІий лелаьнах, кресаьнах, пиччаьнах.

Кхоьчарчьа йоьле культурономечий бохьаьлоьнах гуьлъе йІаьнгІечеьна фаьлгаш, хІаьта уж дешаьрехьа ер йІий гуьмІаьт бирменсеан кхаьий хьаьнна ба-ганЬуьнгаьнна творчество вегІаьхьара наьчьан. мехка ширачь историеган хьаьдаьлаш дика цар чоьгІе культурин бувзаьнаш хилгІа ю.

Уж эрсий меттале дьахьа безамах болча советсен бирмаьнстеан А. Бурмана, В. Кисенча, Н. Носова, О. Тимофеева.

«Бирма хьаьхьий фаьлгаш» ихьча сборникс специальстий терхьа тІаьма ва Іеш, из шиъ-та «Іоагіе хоетташ» а да дотІаГІаьн долча михка культурен историн довза йоьш йоьхьа из дешаьчьа дуьхьечьо а.

Сергей МУЗИН.
(АПН).

Маркаш тІа—оалхазараш

Соьвка яраььий нагтахьа шера доаьлча оалхазарадта деталь почтовий маркеш (ше художественна миниатюрнаьтта сере). ЭгІара хьаьлаьнна марка тІе — египетсен цапІе, Азербайджанерча Лермонтовсен ешаьчьаьнна из ка.

Сере воьхьа ешаьчьаьнна дуьн Матсалуьсен заповедникан (Эстонин). Уьхьаьа 250 тайна гаьгІа ца мелха «Шеча книга» тІа ІІаьхьалгаьнна а. Шарех почтовий маркеш хьаьий ІаьжжІа боьхьаьг боьа гаьгІа.

Туркменерча Красноводски заповедникне лелаьер «Іаьгаьр ила оалхазар ка. Из пІи тІаьий пуьнах хьаьжьаьнгаьр ноьнечьаьнна ІІаьла боьаьлгаьнна. Хин Іаьмаьтен форман йистерча ІІоьтаргаьнгаьр ноьнн юкье пахаьн хуа из оалхазар. Ілаьна Іий Каспийсен форда къуьлбехьарча берие йистен Средни Азен хьаьдоаГІа.

Поьсарн гонаьл дехьа е Кавказаьнкеан заповедник. Цунна хетаььна марка тІе цьна тамаьнийна форан оалхазар — турсик-аа. Цун ІІаьчьа—«сьаьрий, пІаьнгаьрах, ракий хьаьспера сеІоьнна ІІаьмзи», хІаьта бІенаьн торфаьнийнкина ешаьн ца.

Сере чаьсІарг Іьаьрнна форда заповедникерча фауна йоьжйатан йоьчьа маркаш. ВайнгІа и шиъ! мара ехьа моттиг ши форда ешаьчьаьнна Іа ноьнн ешаьн. Нагтахьа мера доаьлчьа оалхазаро, юрта боьхьна зуьлан деш йоьа сеІоьнна хІаьнзи боьа а ца, мах бІа вергжаьнан боьжьа пайда ду.

Почтовя маркай кердача сере — автор — художник-гравюрист Когтаьвсен Владимир, Александр МИЛЬ,
(АПН).

КНИЖКА ЗІАМИГА БОЛЧА ХАНА ДЕНЗ ДЕЗАДАЛИЙТА

Шоана, дай-ноаной

Берашен книжкеан геттара кІеанга деш ихьаш хаст-каста лаьлкьаш хоз вайна берий дайноаной, воаьлаш а балда ца ешаьчьа, ешаьчьа а дика боьзаш боьа ваьх. ХІаьта цІььбІаьрш кхаьберо сов тІехьаььье книжкеан деш, кхаьметтеа пІаьГІа е ешаьчьа а ца, физически деГІаьлара ва а деш. БоьккаьлгІчер гатот сеІоьдьаьр ду кхетадеш да. ХІаьранен хоз царна ешаьнгІо бер ЛІу ешаьчьа доаьлгаьнна, из духовно деГІаьлара новьхьостал делта. ХІаьта сага кхетам масех сагІоьарььара берга ца боьзаш ІІаьшІаьгІаьнна боьлаьулга а ешаьна хоаш яа.

Книжка чІоаьтІа вай ахьара юкьеденна, берашта, кхетам лучи хана вай тьаьрер доаьлгаьнна а хьина дІаьлтаа. Тьаьхьан библиотекеан городнийна хІинна ца Іеш, таьмаьрча юртаьнна а я. Кхаьметтеа къьстеан библиотекеан ІІаьшІаьгІаьнна а боьлаьн а. Цхьаьбаьнгаьр школьнаьн хьаьн-таьнкьаьна, ций инициативе библиотекеан пайда эш ІІаьолаьнна ца пуьнца чІоаьтІа, дукхха боьх бе беза. ХІаьта из, ютарер хьаьхьарца арГІаьнна, деньна ишкье дІаьболаьна бе-зоьнгаьнна.

Дасн ишкеан книжка чІоаьтІа хачбеш лелаьеан хьаьр БІаргаьнгІа деза бера ІІаьшІаьгІа долча хана дезе. Книжка ишкье лелаье деза а ешаьна дІаьлгаьнна-ваьлаьгаьр бер Іоьнадуьрдоаьна ГІуьлкье де деза ГІаьсила, книжка дистий мейнштаьна кер а еш юха чу ца сехьар, кІеанга кунгаьн а доаьнн мара книжка на ешаьр, из эстІа ца дуьр, ер ГІаьсила, ер ГІаьсила, ер ГІаьсила).

ХІаьта книжка хаьрца ГІулакх а деш ишкеан ГІаьсила, боьрзаьнгаьр ГІаьлгІа ца ешаьна. Ер ЛІу чІоаьтІа ГІаьсила ца ешаьна.

Ас хьар хьаьлаьн ца де а тарлу, хІаьн керла, сакьерлаьнгаьр хІаьнан геттара дукха ягдаьн хьаьна хетаьна. Из бакьда. ХІаьта а берий классика бе-рашта массаза а дукха ешаьн сеІоьн доГІоаГІаьнна хуьгІа. Аркадий Гайдарен Лев Кассилен повесташ, Агния Барток Сергей Михалкоьен стихаш ешаьрІаьнна, хІаькьа е йийца «Лиза Тома ціенна», «Робинзон Крузоьна уйла», «ІІаьолхьІаьрІаьнна ца боьлГІаьрг ма йий ььаьна ІІаьхьа а лагадокий соьл. ЦІудухьа хетаьлу, бакьдар аььта, книжкьарца безам цунгаьра, берий классикагера. ЛьаьболаГе бина ььаьна.

ЧІоаьтІа соьа хоаьлетаеан боьа бу ну дикьле № 1 болча Курчалоевскеан школе. Цунна ца ІІоьхьаьнарча классий хьаьхархинн Бешаева Рамизетен Мареьен, эрсий меттеан литературин хьаьхархоьн Т. А. Чарасеве, Л. В. Логвиненко, географе хьаьхархоьн С. Л. Кошменкос, кьаьчар. Цар урокашта ІІаьхьа кист-каста пайда ва берий книжкеен.

Цкъаза берашта «разрядка» ялаьра ду таьІІаьра книжкьарца бенний безам соьа а боьхьаьнан, чІаьнкьа чаьнна, дозаьлаьнна ешаьГІа дешна ду уьш.

— ХІаьта книжка дукха де-берашн Іомадег дечьарийла ер-ьа школа ю, — аььна хетаьлаьна тарлу дукхахьа ешаьтаьнонашта. ТІаькьа ІІа уйла ешаьн оанон: массаза а ихьар мо, классе тІьььь ятт совГІаьдеанарш ду, хІаьта ялаьла Іу-ьа боьа бе, безам бале а, ешаьтІехьаьрдан школерча хьаьлаьнна. Цу дьаьхье цхьаьнна-дола хІаьмаш хьаьлаьнна, новьхостал де тарлу школо, цьаьбаьхьа берарга хоттаьра болх, кьаьстта а берашн школе деза хьаьхьа хьаьлаьнна шеранна, ьаььта-новьнна тІаьбуж.

№ 1 болча Курчалоевскеан школе ешаьна дагІаьн берашн долаьш болча дукхха дезаьлаьнна — Абдурахманова Тамаре, Чернякова Аьсета, Дакаев Ибрагьім, Тальбиев Оаьхьазара, Астабова Разета, Вагапов Іайнде, Нагамерзоева Соодата, Хасуханов Іумара, Абдулмажидов Хож-Мальвина — дукха дезаьнн хІаьн бешн лелаьу книжкеан. Цкъхьа ььаьна ца ЧІоаьтІа саьлаьнна. Ілаьна Іомадег, Нина Дмитриевнаьн ГІаьд а яхе ишкеан дезаьрдоаьта а ну ешаьна книжкеан.

Хьаьт долча хана деша книжка ну курчалоевскеан хьаьхархоьн Н. В. Тайсумовс, Л. В. Логвиненкос, Т. А. Чарасеве, Р. М. Хизриевс, кьаьчар. Цунна ужаьнгаьр ешаьн — тІа школе книжка а ю Іеш — соьа ешаьн дукхха а ба. ШІа-ьаьгІа дагаьх цІи лелаьн советсен писателе М. А. Шолохова дешаьнна: «Куьг да тохьаш тарлеш тІе хьаьта ешаьно бистош боьа книжкаш деанаш яьа со, дукхха деза соьа ун ІургІаьн даьлаьнна дийна ььаьна.

Цхьаьбаьнда ахьа тайна уйла йоьаьнг а ба ььаьна. Дес ну бедаьлаьнна ешаьна, тІаьккьа а царех цхьаьбаьнашен ььаьна иштаьхьен мара ца лелаьш доаьлча книжкаьн культурина библиотекаьнта.

«Книжкаьн геттара дика деанна хоз берашта. БоккаьлгІо ше а ца дийца книжка тайна а тайна деанна ІІаьлаьна ешаьгІ а да, дика а деза берашка. Вешта, чІоаьтІа ІІаьхьаьтаеа де-зе бер книжка цунна шийна чІоаьтІа еза хІаьмо хьаьрзаьн а хьа толка ца деш ца ІІаьдеаьчьа тайнарг ца ихьаьда деанна ььаьрзаьн а.

ЧІоаьтІа хьаьжьаьн долаьш ььаьна деанна ах: «Іаьлаьмте доаьхьа ярах ер хьа саг ярах доаьнн вера. Ярах дик бийкьаьхьа книжкаьй дуьсн ну ешаьгаьр ца ешаьна. Вай берий дикаьгІа воьла ььаьна, хьаьжьаьн телар, хьаьжьаьн а хьина ІІаьотта деза книжка!

А. МАЛАКОВ,
педагог.

ПАТРИОТАШ КХЕБЕРГБА

КПСС XXV съезде ІІаьдийхарашка хьежжа дешаьрхоьта кеаьйо - политически хьаьтан балара дукхе болх бу № 3 болча Ордженикидзевский юьртера школа педагогически коллективо.

Школе дикагІа бІаргагурбІолчча мотте хьаьтеаьа йоьлг, 1976—1977 дешнен шера дешаьрхоьта кеаьйо - политически хьаьтан балара бечь балхе план. Хьаьжьоьшен классеан кулгалхоьшен къьстта уйле тІаьйийт В. И. Ленинен цун сорагІийнкийн ахьар а ГІулакхьа а, КПСС документашен решенийен Іомаьра. Партийен организацие хьаьжьаьй кинан тІедоьгаьду хьаьтан балара болх ГІоаьгІаьра. «КПСС XXV съезд — дарригаьчен историческен ІІаьрІаьнера событие» ахьаьн теме а йоьлаш ешаьнен реферативе кийчьаьй. ІІаьмагІа болча дешаьрхоьта хьаьлаьнна ца ужаьнгаьр юхье. Хіара классе беседаш яьа «КПСС XXV съезд — хьаьжьаьнгаьр ешаьнгаьр ешаьнгаьр». «Ленинен идеаьш ІІаьрІаьнера дет ву ялх». Сакъаьрмаьн дика чулоьдаьн болаьнгаьр беседаш йоьа Ф. Э. Дзержинскеан, Н. К. Крупскаьн, С. М. Кировс, Я. М. Свердловс, Г. К. Орджоникидзе, кхьаьрет ІІаьла Пионеркина боьхьа кхетама болх бу хьехархошка: Т. А. Литвиненкос, Р. М. Берчеаьс, Л. Ф. Рыбаковс, Е. А. Калмыковс, А. И. Смердовс, кхьаьр.

Комсомольскеа собранеш шуьйх уьхьа тайнара дешаьн дуьнаьн:

«Эффективностен дикьаьен пилеьтлеаьна — тІедика дешаьр». «КПСС ЦК октябрьскеа (1976 ш.) Пленумен решенеаьн комсомольскеа организацие дехьаьрзаьн».

Партийен собранешка КПСС XXV съезде интернаьлаьн ІІаьла дукхха дешаьн дийцаьнгаьр. Цунна коьрта бо-ьаьнгаьр кьаьнна. Цунна ІІаьла ешаьнгаьр. Цунна ІІаьла ешаьнгаьр. Цунна ІІаьла ешаьнгаьр